

Súd: Okresný súd Banská Bystrica
Spisová značka: 9C/6/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6118210822
Dátum vydania rozhodnutia: 19. 06. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jarmila Jánošová
ECLI: ECLI:SK:OSBB:2020:6118210822.8

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Banská Bystrica sudkyňou JUDr. Jarmilou Jánošovou v právnej veci žalobcu H. H., X.. XX. XX. XXXX, V. L. J. XXX, XXX XX J., V.. Č.. Y. Ú. L. L. - F., R. XX, XXX XX L. L. proti žalovanému Ústav na výkon trestu odňatia slobody Banská Bystrica - Kráľová, Sládkovičova 80, 974 05 Banská Bystrica, o porušenie žalobcovho práva na súkromie v súvislosti s neumožnením zakúpenia si výživových doplnkov, takto

rozhodol:

Súd u r č u j e , že žalovaný neumožnením nákupu výživových doplnkov, konkrétne svätkových proteínových nápojov, aminokyselín, kreatínu, spaľovačov tukov a stimulantov v predajni ÚVTOS Banská Bystrica - Kráľová neoprávnenie zasiahol do žalobcovho práva chráneného článkom 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

V časti, v ktorej žalobca požadoval z titulu tohto zásahu náhradu nemajetkovej ujmy v sume 8 500,-- Eur, súd žalobu z a m i e t a .

Žiadna zo strán n e m á nárok na náhradu trov konania.

o d ô v o d n e n i e :

1. Žalobca sa domáhal žalobou, aby súd rozhodol:

1. že žalovaný neumožnením nákupu výživových doplnkov v predajni ÚVTOS Banská Bystrica - Kráľová neoprávnenie zasiahol do jeho práva chráneného článkom 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,
2. uložil povinnosť žalovanému zaplatiť mu z titulu náhrady nemajetkovej ujmy sumu 8 500,- Eur.

2. Podaním zo dňa 11. 09. 2019 špecifikoval žalobný petit v bode 1 tak, že sa domáhal určenia, že žalovaný neumožnením nákupu výživových doplnkov (konkrétne svätkových proteínových nápojov, aminokyselín, kreatínu, spaľovačov tukov a stimulantov) v predajni ÚVTOS Banská Bystrica - Kráľová neoprávnenie zasiahol do žalobcovho práva chráneného článkom 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

3. Žalovaný žiadal žalobu zamietnuť.

4. Súd vykonal dokazovanie výsluchom strán, prílohou č. 2 k zmluve o nájme nebytových priestorov, žiadosťou o povolenie zakúpenia sušených vaječných bielkov zo dňa 29. 03.2017, povolením tohto zakúpenia zo strany žalovaného zo dňa 31. 03. 2017, žiadosťou o povolenie zakúpenia bielkovinového výživového doplnku zo dňa 28. 10. 2017, odpoveďou žalovaného na túto žiadosť, vyjadrením profesora MUDr. Dušana Hamara, pokynom č. 7 GR Zboru väzenskej a justičnej stráže pre rok 2017, prílohou č. 2 k tomuto pokynu, zmluvou o nájme nebytových priestorov uzatvorenou medzi žalovaným a nájomkyňou

nebytových priestorov žalovaného, vyjadrením vedúcej lekárky žalovaného zo dňa 08. 10. 2019, zápismi o riešení sťažností žalobcu, stanoviskom Úradu verejného zdravotníctva SR a zistil tento skutkový stav:

5. Žalobca vykonáva trest odňatia slobody u žalovaného.

6. Svojou žalobou doručenu súdu dňa 26. 01. 2018 sa domáhal nárokov vyplývajúcich z ochrany jeho práva na súkromie v zmysle čl.8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd .

7. Poukázal na judikatúru Ústavného súdu SR (I. ÚS 117/2007), podľa ktorého zásah do práva na súkromie sa skúma v určitej postupnosti, pričom doktrína štrasburských orgánov ochrany práva uvádza tri základné kritéria posudzovania a to legalitu, legitimitu a proporcionalitu.

8. K otázke legality uviedol, že z ustanovenia § 30 ods. 1 zákona č. 475/2005 Z. z. vyplýva jeho právo ako odsúdeného na nákup potravín a výživových doplnkov, ktoré sú v zmysle ich legálnej definície v § 2 písm. g) zákona č. 152/1995 Z. z. potravinami. V § 30 ods. 3 citovaného zákona je jeho právo obmedzované taxatívnym výpočtom kategórii predmetov, ktoré nemožno v predajni zriadenej v ústave predávať, pričom výživové doplnky do tejto kategórie nepatria.

9. Pokiaľ aj riaditeľ ústavu môže rozhodnúť o povolení sortimentu predávaného tovaru v ústavnej predajni, je limitovaný uvedenými zákonnými ustanoveniami a nemá možnosť neobmedzenej voľnej úvahy. Pri rozhodovaní je povinný vykladať toto ustanovenie ústavno-konformným spôsobom, t. j. v súlade s článkom 8 ods. 2 Dohovoru tak, aby odsúdená osoba nebola obmedzená na svojich právach viac, ako je nevyhnutné v záujme legitímneho cieľa sledovaného týmto obmedzením. Výživové doplnky nie sú spôsobilé zmať účel výkonu trestu, či ohroziť bezpečnosť v ústave alebo zdravie odsúdeného. Naopak, na rozdiel od iných povolených potravín ako kávy a cigariet, nepoškodzujú zdravie. Predmetný zásah riaditeľa ústavu nebol v súlade so zákonom, ani nesledoval legitímny cieľ. Rovnako nebol nevyhnutný v demokratickej spoločnosti.

10. Ďalej uviedol, že nemá inú možnosť získania týchto výživových doplnkov, než prostredníctvom predajne nachádzajúcej sa v ústave.

11. Jeho záujmom je cvičiť a primerane tomu sa aj stravovať a dodržiavať zdravý životný štýl. Konanie žalovaného mu v tomto bráni, čo pociťuje ako ponížujúce zaobchádzanie. Prežitú citovú úzkosť a fyzické a psychické strádanie predstavuje u neho nenapraviteľnú majetkovú ujmu a z tohto dôvodu požadoval nemajetkovú ujmu vo výške 8 500,-- Eur.

12. Poukázal tiež na tú skutočnosť, že pri výkone trestu odňatia slobody v predchádzajúcich ústavoch (Ilava, Leopoldov) svoje nutričné potreby suploval sušenými vaječnými bielkami a netrpel výraznejším fyzickým diskomfortom ani zdravotnými ťažkosťami. Ako športovec má vyššie nároky na príjem bielkovín, pričom u žalobcu došlo u neho k úbytku svalovej hmoty, zoslabnutiu a vyčerpaniu.

13. Pokiaľ aj jeho žiadosť o zakúpenie bielkovinového výživového doplnku bola schválená a k jej realizácii malo dôjsť prostredníctvom zdravotného strediska žalovaného, k tomuto nedošlo.

14. Keďže v pôvodnej žalobe pod bodom 1 uviedol všeobecne, že zo strany žalovaného došlo k zásahu do jeho práv neumožnením nákupu výživových doplnkov, v podaní doručenom súdu dňa 11. 09. 2019 špecifikoval tieto výživové doplnky ako srvátkové proteínové nápoje, aminokyseliny, kreatín, spaľovače tukov a stimulantov.

15. Na pojednávaní dňa 19. 06. 2020 uviedol, že v súčasnej dobe je už možnosť si zakúpiť v bufete žalovaného sušené bielka ako aj proteínový nápoj.

16. Poukázal na článok 5 ods. 4 písm. b) vzorovej nájomnej zmluvy, ktorý nie je premietnutý do nájomnej zmluvy žalovaného uzatvorenej s nájomcom bufetu a podľa ktorej je možné si objednať tovar v bufete na základe individuálnych objednávok schválených riaditeľom ústavu.

17. Žalovaný žiadal žalobu zamietnuť.

18. Uviedol, že v zmluve s nájomcom bufetu je síce uvedené, že je možnosť zakúpiť aj iný než v nej uvedený tovar, ale iba po schválení riaditeľom ústavu. Tento v danom prípade nepovažoval v tom období za vhodné, aby pre jedného odsúdeného požadoval od nájomcu bufetu vykonať takýto nákup. Nemohol ho k tomu nútiť, keďže by to nebolo pre neho rentabilné. Výživové doplnky sa nemôžu posielat' väzňom balíkom, len prostredníctvom zdravotného strediska alebo sortimentu v bufete. Potvrdil, že žalobca žiadal o zakúpenie tých konkrétnych výrobkov, ktoré uviedol v žalobnom petite doručenom súdu dňa 11. 09. 2019.

19. Dohovor, ako medzinárodný dokument, ustanovuje len základný rámec, ktorý má svoj odraz v právnom poriadku jednotlivých štátov. Či ustanovenia Dohovoru sú zachované, nie je možné prejednávať pred všeobecnými súdmi, nakoľko jednotlivé články dohovoru sú premietnuté do vnútroštátneho zákonodarstva jednotlivých štátov.

20. Predmetom sporu bola určovacia žaloba, ktorou sa žalobca domáhal určenia, že došlo k jeho porušeniu práva na súkromie v zmysle článku 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len Dohovor) a v tejto súvislosti aj jeho nároku na zaplatenie nemajetkovej ujmy.

21. Krajský súd v zrušujúcom rozhodnutí v danej veci považoval žalobu žalobcu za podanú v zmysle § 11 a nasledujúcich O. z. v spojení s článkom 8 Dohovoru, na ktorý žalobca výslovne odkázal.

22. Podľa § 11 O. z. fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

23. Podľa § 13 O. z. fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo dané primerané zadosťučinenie.

(2) Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

(3) Výšku náhrady podľa odseku 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

24. Podľa článku 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd ods.1/ každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

(2) Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinom, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

25. Je nesporné, že právo na súkromie je vo vnútroštátnej úprave SR premietnuté v citovanom ustanovení § 11 O. z., a teda bola daná právomoc súdu rozhodovať o žalobe v uvedenom znení (porovnaj tiež bod 33 rozhodnutia KS v Banskej Bystrici 15Co/176/2018).

26. Zároveň je možné domáhať sa v zmysle citovaného zákonného ustanovenia aj samostatnou určovacou žalobou, že došlo k neoprávnenému zásahu, keďže takéto určenie môže predstavovať samo o sebe primerané zadosťučinenie.

27. V súvislosti s porušením práva upraveného v § 11 O. z., v prípade preukázania dôvodnosti nároku, má fyzická osoba možnosť domáhať sa pri splnení podmienok v zákone stanovených aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (§ 13 ods. 2 O. z.).

28. Žalobca považoval neumožnenie nákupov výživových doplnkov v predajni žalovaného za neoprávnený zásah do jeho práva na súkromný život a osobný rozvoj, keď poukázal na rozsudok vo veci Laduna proti Slovenskej republike Európskeho súdu pre ľudské práva. Podľa tohto zachovanie duševnej stability väznenej osoby je nepostrádateľná podmienka na právo na rešpektovanie súkromného života. Žiadal skúmať kritérium nevyhnutnosti tohto zásahu v demokratickej spoločnosti z hľadiska naliehavej spoločenskej potreby a proporcionality tohto zásahu.

29. Vo všeobecnosti ochrana pred zásahom do súkromia predstavuje ochranu pred vonkajším neoprávneným zasahovaním iných subjektov, ktoré nepriaznivo ovplyvňuje rozvoj fyzickej alebo psychickej morálnej sociálnej integrity.

30. Podmienkou úspešnosti žaloby v zmysle citovaného ustanovenia § 11 a § 13 ods. 1 O. z. je preukázanie existencie neoprávneného zásahu do chránených osobnostných práv žalobcu.

31. Súd sa preto predovšetkým zaoberal spornou otázkou, či došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcu konaním žalovaných.

32. Výkonu trestu odňatia slobody je upravený v zákone o výkone trestu odňatia slobody č. 475/2005 Z. z.

33. Podľa § 4 ods. 1 z. 475/2005 Z. z. počas výkonu trestu je odsúdený povinný podrobiť sa obmedzeniam tých základných práv a slobôd, ktorých výkon by bol v rozpore s účelom výkonu trestu alebo ktoré sa nemôžu vzhľadom na výkon trestu uplatniť. Odsúdený je obmedzený najmä v práve na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia, slobode pohybu a pobytu, zachovaní listového tajomstva a tajomstva dopravovaných správ a iných písomností, v práve slobodnej voľby povolania a v práve na nakladanie s vecami osobnej potreby.

34. Podľa § 30 ods. 1 zákona 475/ 2005 Z. z. odsúdený má právo na nákup potravín, vecí osobnej potreby a iných vecí v predajni zriadenej v ústave najmenej raz za kalendárny týždeň v určený pracovný deň v primeranom množstve a s prihliadnutím na možnosť ich bezpečného uloženia v skrinke a v súlade s podmienkami zabezpečenia zdravotnej neškodnosti potravín; v odôvodnených prípadoch najneskôr do piatich pracovných dní od jeho nástupu do výkonu trestu alebo premiestnenia z iného ústavu. Nákup je povolený len formou bezhotovostného styku okrem otvoreného oddelenia, kde je nákup povolený platbou v hotovosti v ústave alebo mimo ústavu. Výška nákupu nesmie presiahnuť v kalendárnom mesiaci trojnásobok sumy životného minima podľa osobitného predpisu. 14a)

(2) V ústave sa pre odsúdených zriaďujú predajne s potravinárskym, drogistickým a priemyslovým tovarom.

(3) V predajni zriadenej v ústave nemožno predávať predmety, ktoré možno zneužiť na zmarenie účelu výkonu trestu, ohrozenie bezpečnosti v ústave alebo zdravia odsúdeného.

35. Je nesporné, že výkon trestu odňatia slobody je zásahom do subjektívnych práv odsúdeného, čo vyplýva zo samotnej povahy trestu odňatia slobody. Obmedzenie výkonu základných práv a slobôd je odôvodnené účelom a cieľom trestu odňatia slobody.

36. Obmedzenie základných práv a slobôd osôb nachádzajúcich sa vo výkone trestu odňatia slobody podlieha v zmysle citovaného ustanovenia § 4 ods. 1 ZoVT obmedzeniam, ktorých výkon by bol v rozpore s účelom výkonu trestu, ale aj obmedzeniam, ktoré sa nemôžu vzhľadom na výkon trestu uplatniť.

37. Z § 30 ZoVT však vyplýva, že odsúdený má právo na nákup potravín v predajni zriadenej v ústave v rozsahu a cene uvedených v § 30 ods. 1, pričom požadované výživové doplnky nepatria medzi vylúčené predmety predaja citované v § 30 ods. 3 ZoVT.

Toto právo si teda mohol aj vzhľadom k výkonu trestu odňatia slobody uplatniť a zároveň nebolo sporné, že si ho aj uplatnil.

38. Rovnako nebolo sporné, že mu nebolo umožnené realizovať nákup požadovaných výživových doplnkov prostredníctvom predajne zriadenej v ústave. Časť požadovaných výživových doplnkov si na základe povolenia riaditeľa ústavu mal zakúpiť prostredníctvom zdravotného strediska, čo však nebolo realizované.

39. Na druhú stranu žalovaný nepoprel skutočnosť, že takúto možnosť mali odsúdení v danej dobe v iných ústavách výkonu trestu odňatia slobody a potvrdil, že v čase rozhodovania súdu takúto možnosť už mali odsúdení aj u žalovaného prostredníctvom predajne zriadenej v ústave.

40. Žalovaný argumentoval v priebehu konania výlučne tým, že riaditeľ sa rozhodol nepovoliť v danom čase takýto predaj prostredníctvom predajne v ústave z dôvodu, že sa jednalo len o individuálnu požiadavku žalobcu a bolo by to nerentabilné pre nájomcu.

41. V konaní však bol produkovaný dôkaz o tom, že riaditeľ ústavu mohol a mal rozhodovať aj v prípade individuálnych žiadostiach o predaji tovaru vo vzťahu k predajni, čo vyplýva zo vzorovej nájmovej zmluvy ako prílohy k rozkazu generálneho riaditeľstva č. 7 z roku 2017 žalovaného.

42. Z uvedených dôvodov potom súd mal za to, že síce riaditeľ žalovaného o žiadostiach žalobcu rozhodoval v rámci svojej kompetencie, ale jeho postup v danom prípade nemožno považovať za súladný s požiadavkou legitimity a proporcionality (vo vzťahu k právam chráneným vo vzťahu k spoločnosti v zmysle ustanovenia § 30 ods. 3 ZoVT a právam jednotlivca chráneným v čl. 8 ods.1/ Dohovoru) už aj vzhľadom k tej skutočnosti, že inú možnosť zakúpenia výživových doplnkov než prostredníctvom bufetu ZoVT ani interné predpisy žalovaného odsúdeným neumožňujú.

43. Žalobca požadoval zakúpenie nie akejkolvek potraviny ale výživových doplnkov, ktoré sú v zmysle stanoviska Úradu verejného zdravotníctva SR potravinou na doplnenie prirodzenej stravy a koncentrovaným zdrojom živín. Neobsahujú omamné psychotropné látky, ani akékoľvek iné zložky, ktoré nie sú bezpečné. Patria medzi ne aj povolené chemické formy vitamínov, ktoré patrili medzi schválené položky tovaru v zmluve uzatvorenej medzi žalovaným a nájomcom.

44. Žalobca síce nepreukázal, že by bol vrcholovým športovcom, ale je zrejmé súdu aj z iných konaní, že on rovnako ako aj iní odsúdení majú možnosť vykonávať športovú aktivitu v priestoroch žalovaného aj ju vykonáva.

V zmysle vyjadrenia profesora MUDr. Dušana Hamara z Fakulty telesnej výchovy a športu zvýšená pohybová aktivita si vyžaduje kompenzáciu v zmysle zvýšenia celkového energetického príjmu a zvýšeného príjmu bielkovín, ak je cieľom silových cvičení prírastok svalovej hmoty. Pravidelné posilňovanie a kardio cvičenia majú pozitívny vplyv na ľudské zdravie.

45. Z uvedených dôvodov súd požiadavku žalobcu považoval za požiadavku v súlade s napĺňaním účelu výkonu trestu (§ 3 ods. 3 ZoVT), pričom sa nejednalo o požiadavku, ktorú by nebolo možné vzhľadom na výkon trestu uplatniť ani nevyhnutné z dôvodov uvedených v čl. 8 ods.2.Dohovoru .

Z uvedených dôvodov súd žalobe v tejto časti vyhovel a určil, že došlo k neoprávnenému zásahu do práva na súkromie žalobcu.

46. V časti, v ktorej žalobca požadoval náhradu nemajetkovej ujmy, súd žalobu zamietol a to z dôvodu, že daný zásah nemal za následok závažnú a neodstrániteľnú ujmu, pričom samotné vyhovenie žalobe v bode 1 predstavuje podľa názoru súdu primerané zadosťučinenie.

47. O trovách konania bolo rozhodnuté podľa zásady úspechu v spore v zmysle § 255 ods. 2 CSP, keď žalobca aj žalovaní boli úspešní len čiastočne.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu je prípustné podať odvolanie v lehote 15 dní odo dňa jeho doručenia, písomne v dvoch vyhotoveniach na Okresný súd Banská Bystrica.

V odvolaní musí byť uvedené, ktorému súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody), čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh) a musí byť podpísané. Odvolanie treba predložiť v potrebnom počte rovnopisov s prílohami tak, aby sa jeden rovnopis s prílohami mohol založiť do súdneho spisu a aby každý ďalší subjekt dostal jeden rovnopis s prílohami. Ak sa nepredloží potrebný počet rovnopisov a príloh, súd vyhotoví kópie odvolania na trovy toho, kto ho urobil.

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že:

- a) neboli splnené procesné podmienky,
- b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,

- d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
- h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci,
- i) právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v písmenách a) až h), ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, môže oprávnený podať návrh na vykonanie exekúcie podľa zákona č. 233/1995 Z. z. (Exekučný poriadok).